

Vedr. Opfølgning af vores tidligere brev af 14. september 2022 om EU's Agri-møde for landbrugs- og fødevarerministre den 16. september 2022

København 27. oktober 2022

Til fødevarerminister Rasmus Prehn,

DE FLESTE DANSKERE ved, at det går skidt med det danske landbrug. NOAH har for nyligt udsendt en rapport, der viser, at Danmark er i gang med en fortsættelse af det naturødelæggende industrielle landbrug for økonomisk vækst. (1)

Alligevel har regeringen i sine seneste udtalelser på et EU-møde for landbrugsministre og fødevarerministre den 16. september 2022 (2) om fremtidens fødevarereproduktion, uddelegeret en betydelig del af landbrugets fremtid til Novozymes og Novo Nordisk Fonden, der er i direkte modstrid med mange af de intentioner, der ligger i Danmarks bestræbelser om at omstille vores landbrug og fødevarereproduktion til en bæredygtig produktion.

Udtalelserne betyder nemlig, at man i praksis har identificeret vores fremtidige fødevarereproduktion som såkaldt 'evolution i landbruget' – defineret efter Novo Nordisk Fondens normer. At regeringen har accepteret denne reduktion af begrebet bæredygtig fødevarereproduktion, er svært at forstå. (3, 4)

Vi kan læse i diskussionspapiret fra det nævnte landbrugsmøde (2), at der generelt på EU-niveau lægges op til, at lovgivning om de nye GMO-metoder bør være "smidigere", idet de nye metoder påstået netop skulle udgøre "bæredygtig løsninger". Men den danske fødevarerministeren bakkede blot op om dette, og udtalte endvidere nogle vendinger om, at vi skal anvende bioteknologi som løsninger - herunder nye GMO-metoder (udtalelserne findes øverst på næste side).

I forbindelse med landbrugsmødet den 16. september 2022 stillede det tjekkiske formandskab følgende spørgsmål til diskussion mellem ministrene (2, sidste side):

- "Med hensyn til de nuværende og fremtidige udfordringer (klimaændringer, krig osv.) Hvordan koordineres der bedre inden for EU og på verdensplan for at opnå større synergi og effektivitet i alle tiltag for at sikre global fødevarerikkerhed?"
- "I aktiviteter der overvejes i forbindelse med udvikling af en mere bæredygtig fødevarerforsyning fokuseres der ofte på at nedsætte dyrkningsintensiteten. Hvad vil brug af nye teknologier og forædlingsteknikker kunne bidrage med i forhold til at opnå et mere bæredygtigt fødevarerystemer?"

Den danske fødevarerministers svar til de to spørgsmål:

”Der er behov for at sikre fri handel. Fødevarerestriktioner vil skabe enorme problemer for verdens fattigste. Vi er også nødt til at fokusere på innovation. På mellemlang og lang sigt ser DK meget frem til EU-kommissionens forslag om nye genomiske teknikker.* Også behov for at opskalere løsninger for at reducere metan-emissioner og bedre udnyttelse af gylle. Tror også på bioraffinering af græs som ny kilde til planteprotein.”

* Note til udtalelsen: EU-Kommissionen vil deregulere de nye GMO-metoder. (4)

Har fødevarerministeren hjemmel til at give grønt lys til at deregulere de nye GMO-metoder i Danmark?

Vi er en gruppe af bekymrede organisationer i Danmark, der de sidste 4 år har skrevet til de siddende fødevarerministre om de store og reelle risici, der er ved de nye GMO-metoder, samt om de problematikker, der er i forbindelse med at deregulere de nye GMO-metoder til anvendelse i landbruget, således at de får status som ikke-gmo. Vi er bekymrede over om vores fødevarerminister er i gang med at deregulere de nye GMO-metoder. (5)

Vi er opmærksomme på, at fødevarerministeren det seneste år har drejet sig over mod bioteknologivirksoverhedernes holdninger til GMO, via vores skriftlige henvendelser til ham. Som vi har beskrevet til fødevarerministeren, har bioteknologivirksoverhederne et forklaringsproblem omkring hvordan de vil sikre, at der ikke sker spredning af GMO'er i naturen, samt manglende data om plantesundhed og patenter på deres afgrøder. De har også et forklaringsproblem, når de kalder deres GMO-afgrøder for forædling. Det har ingenting med forædling at gøre. (6)

Vi vil meget gerne høre fødevarerministeren om han har læst vores mange henvendelser om problematikkerne ved de nye GMO'er? Hvilke dialoger har fødevarerministeren haft, som har ført ham frem til at udtale disse ting på EU-mødet den 16. september 2022?

Vi kan umuligt tro, at hvis han vidste hvad vores samfund har at gøre med, ville bakke op om bl.a. Novozymes og Novo Nordisk Fondens ønsker om at deregulere de nye GMO-metoder til anvendelse i det åbne system. (7) Novozymes har siden 2013 været i globalt samarbejde 'BioAg Alliance' med MONSANTO Bayer. (8)

Når det gælder fremtidens landbrug synes fødevarerministeren ikke at have indtænkt de globale mål om jordens og miljøets sundhed samt social og økonomisk lighed. (9)

Vi håber derfor på, at møde fødevarerministeren snarest, den nuværende eller eventuelt nye minister.

Mvh.

Signe Schrøder, Landsforeningen Praktisk Økologi
Kenneth Haar, Corporate Europe Observatory
Simon Von Siebenthal, Frøsamlerne
Klaus Loehr-Petersen, Foreningen for Biodynamisk Jordbrug
June Rebekka Bresson, Miljøbevægelsen NOAH

Referencer:

- 1) Rapport fra NOAH. Fødevarekrisen er drevet af finansspekulation frem for mangel på mad - og "løsningerne" skader miljø og klima, 3. oktober 2022:
<https://noah.dk/nyheder/foedevarekrisen-er-drevet-af-finansspekulation-frem-mangel-paa-mad-og-loesningerne-skader>
- 2) Discussion paper_Informal Meeting_CZ. (De 2 spm. er på sidste side). Vedhæftet i e-mailen.
- 3) Arbejdsprogram for EU-Kommissionen om 'deregulering' på side 18, initiativ 4, oktober 2022:
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/cwp_2023.pdf
- 4) Artikel i Altinget, 25. oktober 2022
<https://www.alinget.dk/foedevare/artikel/foedevareminister-landbruget-kommer-til-at-vige-for-mere-natur-og-groen-energi?>
- 5) Implementering af Barroso direktivet, Danmark 2015:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0412&from=EN>
- 6) Fælleserklæring fra 56 videnskabsmænd fra hele verden, oktober 2022:
<https://docs.google.com/document/d/1bTWTWZwwDHfReRaiA4Kt25Jfrqab4iNyAILAsEGTPR4/e/dit>
- 7) Artikel i Berlingske om Novo Nordisk Fonden, 12. april 2022:
<https://www.berlingske.dk/virksomheder/novo-nordisk-fonden-aabner-kontroversiel-debat-saadan-skal>
- 8) Novozymes, Monsanto og Bayer, 2013 og 2019:
- <https://www.dr.dk/nyheder/penge/novozymes-indgaar-milliardaftale-med-monsanto>
- <https://borsen.dk/nyheder/virksomheder/novozymes-og-bioag-fortsætter-med-bayer-som-noglepartner>
- 9) UNEPs guide om bæredygtigt landbrug, 17. juni 2021:
<https://www.unep.org/news-and-stories/story/beginners-guide-sustainable-farming>
- 10) Rapport om at de nye GMO'er ikke reducerer pesticider i landbruget, 14. maj 2022:
<https://noah.dk/sites/default/files/2022-05/23-FoEE-GMO-pesticides-briefing-DK-rhr.pdf>
- 11) Ny rapport fra den grønne del af EU-parlamentet om myterne ved de nye GMO-metoder:
<https://www.greens-efa.eu/en/article/document/gene-editing-myths-and-reality>
- 12) Information om Aim4Climate, december 2021:
<https://noah.dk/nyheder/kritik-af-regeringens-stoette-til-aim-climate>

Baggrund

De nye GMO-metoder har vist sig at være risikable, og senest er der kommet yderligere data om risici, samt en understregning af, at man ikke kan benævne de nye GMO-metoder som forædling. Det er GMO-metoder skabt i laboratorier på linje med de "gamle" transgenetiske GMO-metoder, der ikke respekterer planternes naturlige selektion af egenskaber. (6) GMO-afgrøder er ikke bæredygtige, da de ofte medfører et større brug af kemiske pesticider. (10, 11)

Hvis Danmark går den vej, går vi en langt mere usikker vej for hele vores landbrug. Med det mener vi blandt andet, at der vil komme patenter på såsæd og afgrøder, således at landmanden skal til at købe alt såsæd og ikke kan udvikle og bytte det med andre landmænd. Der vil ske magtfor skydelse i landbruget, en forskydning væk fra den selvstændige landmand og forbrugernes mulighed for at vælge over mod de største bioteknologivirksomheder, da de kommer til at eje patentet. Derudover vil hverken myndigheder, landmænd eller almindelige mennesker kunne få adgang til data om den mad vi spiser, da gennemsigtigheden i fødevareproduktionen forsvinder med øget patentering; virksomhederne kan forlange, at de ikke ønsker at dele data med offentligheden. Det er et stort demokratisk problem. (10, 11, 12)

For naturen er en deregulering af de nye GMO'er eller en ændring af Udsætningsdirektivet af yderst alvorlig karakter. Hvis vi gør som fødevareministeren og EU-Kommissionen ønsker, vil der kunne ske genetisk forurening af naturlige vilde plantearter – og der vil ikke være mulighed for at bestandene kan genetableres. Vi risikerer at få spredt GMO-arvemateriale i naturen til skade for biodiversiteten. Danmarks natur er allerede under alvorligt pres, men en deregulering af GMO-metoder fra Udsætningsdirektivet er endnu et skridt ud af en bioteknologisk vej, som vi overhovedet ingen kontrol har med. Både spredning i naturen, men også innovation af nye afgrøder kan vi risikere at tabe ud af vores hænder. Det vil sige, at vi i værste fald kan risikere ikke at have styr på, hvilke afgrøder der udvikles i fremtiden og hvem der skal kontrollere GMO-landbrug, fordi det biotekvirksomhederne ejer patentet. Bioteknologivirksomhederne har ikke almenvællets interesse i at risikovurdere afgrøderne og sørge for at monitorere for sporbarhed, da det ikke giver kortsigtet provenu. Der bør således oprettes et "forureneren betaler princip" for enhver virksomhed, som laver tilsigtet eller utilsigtet skade på naturen, og Danmark må være med til at sikre, at der udvikles de nødvendige detektionsredskaber. En af konsekvenserne af en deregulering af de nye GMO-metoder, bl.a. CRISPR, bliver, at vi ikke længere vil kunne dyrke økologisk eller GMO-frit konventionelt landbrug i Danmark. (10, 11, 12)